

Тимошенко А.О.

доктор економічних наук,

проректор з фінансово-економічних питань

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8950-8241>

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

У статті розглянуто фінансову децентралізацію як ключовий інструмент регіонального розвитку України в умовах цифрової економіки. Показано, що реформи після 2014 року суттєво змінили систему публічних фінансів, надавши громадам ширші повноваження у формуванні власних ресурсів. Визначено, що децентралізація сприяла зміцненню дохідної бази місцевих бюджетів і розширенню можливостей для реалізації програм розвитку, однак зберігає нерівномірність фінансової спроможності регіонів та залежність окремих громад від державних дотацій. Наголошено на поєднанні фінансової децентралізації з цифровою трансформацією публічного сектору, що підвищує прозорість, підзвітність і ефективність управління місцевими фінансами. Обґрунтовано, що розвиток цифрових технологій сприяє зростанню фінансової самостійності громад і формує передумови для прийняття управлінських рішень на основі даних. Зроблено висновок про необхідність удосконалення системи міжбюджетних відносин, перерозподілу податкових надходжень і цифровізації бюджетного управління як чинників сталого розвитку регіонів.

Ключові слова: фінансова децентралізація, регіональний розвиток, місцеві бюджети, цифровізація, цифрова економіка, бюджетна спроможність, повоєнна відбудова.

Постановка проблеми. Попри значний прогрес у впровадженні фінансової децентралізації, що розпочалася в Україні у 2014 році, питання ефективності використання місцевих фінансів та їх впливу на регіональний розвиток залишається актуальним. Розширення податкової бази територіальних громад, зростання власних доходів і зменшення залежності від міжбюджетних трансфертів створили основу для формування фінансово спроможних регіонів. Водночас спостерігається поглиблення міжрегіональних диспропорцій у дохідності місцевих бюджетів, що зумовлено нерівномірністю економічного потенціалу, демографічними змінами та наслідками воєнних дій. Новим чинником регіонального розвитку стала цифрова економіка, яка посилює потребу у модернізації бюджетного управління, прозорості фінансових потоків і цифровізації публічних послуг. Таким чином, актуалізується необхідність комплексного осмислення фінансової децентралізації як багатовимірного процесу, що поєднує фіскальну автономію територіальних громад із цифровою модернізацією системи управління публічними фінансами. Це вимагає не лише удосконалення механізмів міжбюджетного вирівнювання та розширення власної дохідної бази місцевих бюджетів, а й інтеграції цифрових інструментів у бюджетне планування, моніторинг і контроль. У сучасних умовах саме поєднання фінансової децентралізації та цифрової економіки здатне забезпечити стійкий розвиток регіонів, підвищити ефективність використання ресурсів і зміцнити економічну самодостатність територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансової децентралізації, ефективності бюджетної політики та цифрової трансформації публіч-

ного сектору отримала значне висвітлення у працях сучасних українських науковців. Питання впливу фіскальної політики на розвиток соціальної сфери та забезпечення фінансової стійкості територіальних громад розкрито у працях Н. С. Прокопенко та ін. [1], а також у дослідженні цих же авторів щодо особливостей оподаткування криптовалютного бізнесу в умовах цифровізації [2]. Значну увагу цифровій трансформації економічних процесів і формуванню стійких моделей розвитку приділено у роботі Н. Бобро, Р. Лісової, О. Парфентьевої, В. Дмитровської, С. Кириленка [3]. Фінансові аспекти державної політики підтримки малого й середнього бізнесу висвітлено у дослідженні О. Гук, Л. Федевич, М. Ливдар, Л. Бушовської, А. Близнюк [4], тоді як оптимізацію бізнес-процесів у цифровій економіці для підвищення конкурентоспроможності регіонів аналізують В. Самойленко, Т. Власенко, М. Мікуліна [5].

Проблеми використання новітніх фінансових інструментів у післявоєнній відбудові територіальних громад розглядають Т. Коляда та Ю. Прозоров [6], а питання місцевого оподаткування в умовах фінансової децентралізації – В. Руденко та С. Бей [7]. В. Мороз [8] акцентує увагу на ролі інструментів бюджетної політики у вирівнюванні регіонального розвитку та подоланні міжтериторіальних диспропорцій.

Мета статті полягає в обґрунтуванні ролі фінансової децентралізації як інструменту зміцнення економічної спроможності регіонів України в умовах цифрової трансформації, а також у визначенні напрямів підвищення ефективності бюджетної політики на місцевому рівні через поєднання фінансової автономії громад із впровадженням цифрових технологій управління публічними фінансами.



Виклад основного матеріалу дослідження.

Фінансова децентралізація в Україні, що розпочалася з реформ 2014 року, суттєво змінила архітектуру публічних фінансів, надавши регіонам нові можливості розвитку в умовах цифрової економіки. Місцеві органи влади отримали розширені бюджетні повноваження та джерела доходів, що дозволило їм акумулювати значні ресурси для інвестування у власний розвиток. Зокрема, частка податкових надходжень, закріплених за громадами, істотно зросла – насамперед за рахунок податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та інших місцевих податків. У 2024 році сукупний обсяг доходів місцевих бюджетів досяг 709,1 млрд грн (у тому числі загальний фонд та трансферти), що на 4,8% більше, ніж попереднього року. При цьому 62% цієї суми сформовано за рахунок податкових надходжень (441,1 млрд грн), а офіційні трансферти з державного бюджету склали близько 218,9 млрд грн, або 31% усіх доходів [9] (табл. 1).

Така структура свідчить, з одного боку, про зміцнення доходної бази громад, а з іншого – про збереження значної залежності від міжбюджетних трансфертів, які покривають делеговані державою повноваження (освітню та медичну субвенції, базову дотацію тощо).

Фінансова вразливість місцевих бюджетів, зумовлена значною часткою міжбюджетних трансфертів, залишається актуальним викликом для системи публічних фінансів в Україні [6, с.247]. Навіть у 2024 році середньостатистична територіальна громада формувала понад третину своїх доходів за рахунок дотацій і субвенцій з державного бюджету, що свідчить про збереження високої залежності від централізованих ресурсів. У ряді випадків ця залежність перевищувала 90% загального обсягу доходів бюджету громади, що істотно обмежує її автономність та спроможність до стратегічного планування. Натомість у фінансово самодостатніх громадах, які забезпечують належний рівень мобілізації власних ресурсів, частка трансфертів становила менше 7%, демонструючи вищий рівень фіскальної незалежності [10].

Таким чином, реформа децентралізації створила передумови для формування фінансово спроможних

регіонів, однак зберігається потреба у подальшому вдосконаленні механізмів горизонтального вирівнювання.

Аналіз регіональної диференціації доходної частини місцевих бюджетів України у 2024 році виявляє суттєву фіскальну асиметрію між окремими територіями. Найвищі показники фінансової спроможності зафіксовано у місті Києві, де консолідований бюджет перевищив 101,7 млрд грн, що зумовлено концентрацією капіталу, розвиненою інфраструктурою та високою діловою активністю. Такий результат підкреслює провідну роль столиці у формуванні загальнонаціонального бюджетного потенціалу. Для порівняння, сукупний обсяг бюджетів цілої Луганської області (без урахування трансфертів) у 2024 році склав лише ~0,5 млрд грн через втрату контролю над більшістю територій та різке зрушення податкової бази [9;10].

Аналіз просторової структури надходжень до місцевих бюджетів України у 2024 році свідчить про суттєву концентрацію фінансових ресурсів у найбільш економічно активних регіонах. До лідерів за обсягами доходів місцевих бюджетів (включаючи трансферти з державного бюджету) належать м. Київ, Дніпропетровська, Львівська, Київська, Харківська та Одеська області [9;10]. Сукупно ці шість адміністративно-територіальних одиниць акумулювали понад 50% усіх доходів місцевих бюджетів країни (рис. 1).

Така концентрація бюджетного ресурсу пояснюється високою діловою активністю, щільністю населення, розвиненою інфраструктурою та широкою податковою базою, зокрема – надходженнями ПДФО, єдиного податку, акцизу та податку на прибуток підприємств, серед яких вагому частку становлять банки, ІТ-компанії та промислові гіганти.

Водночас низка регіонів демонструє скромні бюджети через економічні та демографічні чинники, підсилені воєнними втратами. Найменші обсяги доходів спостерігаються в прифронтових і деокупованих областях – зокрема, Донецькій, Запорізькій, Херсонській та Луганській – де більшість територій окуповані або потерпають від бойових дій [11]. Ці області мають

Таблиця 1 – Структура доходів місцевих бюджетів України за 2024 рік

№ п/п	Стаття доходу	Обсяг, млрд грн	Частка у загальному обсязі, %
1	Податок та збір на доходи фізичних осіб	257,5	36,3%
2	Субвенції з державного бюджету	134,8	19,0%
3	Єдиний податок	69,1	9,7%
4	Дотації з державного бюджету	53,1	7,5%
5	Податок на майно	50,2	7,1%
6	Інші надходження	42,4	6,0%
7	Податок на прибуток підприємств	27,9	3,9%
8	Інші власні надходження бюджетних установ	22,7	3,2%
9	Роздрібний акциз	15,9	2,2%
10	Акциз з пального	12,0	1,7%
11	Платні послуги бюджетних установ	9,1	1,3%
12	Адміністративні послуги	4,4	0,6%
13	Рента	4,8	0,7%
14	Кошти від продажу землі	3,7	0,5%
15	Екологічний податок	1,5	0,2%
16	Усього доходів	709,1	100%

Джерело: сформовано автором на основі [9]

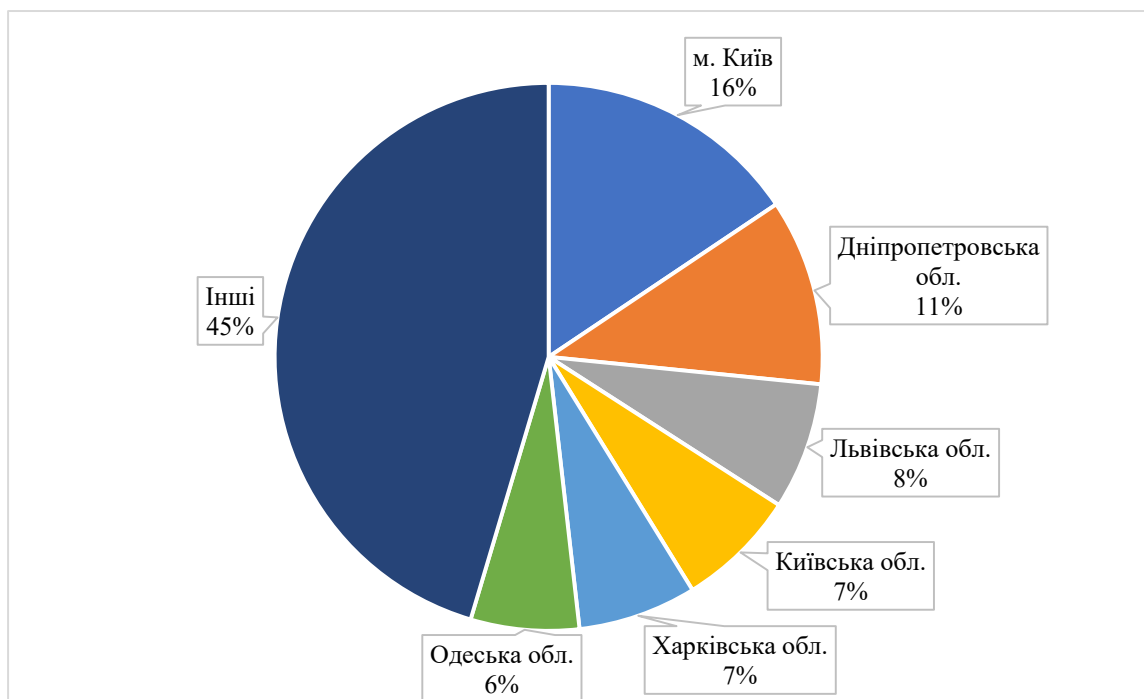


Рисунок 1 – Частка доходів місцевих бюджетів у провідних регіонах України у 2024 році

Джерело: сформовано автором на основі [9; 10]

критично низькі власні доходи і практично повністю залежать від державних дотацій. Так, у 2025 році саме громади Донецької, Харківської та Закарпатської областей отримають найбільші обсяги базової дотації з держбюджету, тоді як бюджетоутворюючі міста (Київ, Дніпро, Львів тощо) перераховують значні реверсні дотації назад до центру [10].

У Державному бюджеті 2025 передбачено також окрему додаткову дотацію на підтримку територій, що постраждали від війни, в обсязі 36,5 млрд грн (виділяється поквартально протягом року) [10]. Це спрямовано на компенсацію втрат доходів громад через переміщення бізнесу і населення: зокрема, уже в II кварталі 2025 р. було розподілено понад 1,4 млрд грн додаткової дотації для деокупованих громад (в тому числі 394,9 млн грн – обласному бюджету Донецької області та громадам регіону для компенсації втрат ПДФО) [10].

Можна констатувати, що фінансова децентралізація в умовах воєнного стану трансформується шляхом посилення інструментів централізованої фінансової підтримки, що забезпечують стабільність функціонування місцевих бюджетів у регіонах із критичним рівнем втрат податкової спроможності.

Наведені дані свідчать, що фінансова спроможність регіонів нині дуже нерівномірна. Регіони Західної та Центральної України продемонстрували у 2024 році відносну стійкість бюджетів. Попри воєнні ризики, у Львівській, Закарпатській, Волинській, Вінницькій областях і місті Києві зафіксовано приріст доходів (від +5% до +8% у реальному вимірі) [9;10]. Це частково зумовлено релокацією бізнесів і населення з небезпечних територій та збереженням економічної активності на заході країни.

Східні та південні регіони України демонструють критичне скорочення власних доходів місцевих бюдже-

тів унаслідок бойових дій та тимчасової окупації частини територій [8, с.193]. Зокрема, у 2024 році рівень падіння власних надходжень у Луганській області становив – 60,1% порівняно з попереднім роком, у Донецькій області – близько – 44%, у Херсонській – орієнтовно –20% [10]. Значне скорочення бюджетних ресурсів спостерігалось також у прифронтових громадах Запорізької, Миколаївської, Сумської та Чернігівської областей. Така динаміка відображає як безпосередню руйнацію промисловості та інфраструктури, так і довгостроковий ефект дезорганізації економічної діяльності навіть після відносної стабілізації на звільнених територіях.

Поглиблення міжрегіональних фіскальних дисбалансів вимагає модернізації системи бюджетного вирівнювання та впровадження нових підходів до перерозподілу фінансових ресурсів. У науковій літературі все частіше акцентується увага на доцільності реформування механізму зарахування податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), зокрема переходу до принципу його надходження за місцем фактичного проживання платника [1;2;4]. Така зміна дозволила б послабити ефект «фіскальної агломерації», коли великі міські центри акумулюють значні обсяги податкових надходжень від мешканців приміських і периферійних громад, позбавляючи останні важливого джерела фінансової автономії та обмежуючи їхні можливості для сталого розвитку.

Варто зауважити, що реформа ПДФО, а також розширення бази місцевих податків (наприклад, впровадження сучасного податку на нерухомість за ринковою вартістю майна) розглядаються як ключові умови зміцнення фінансової автономії регіонів у післявоєнний період [7].

Паралельно із впровадженням фінансової децентралізації, Україна досягла суттєвого прогресу в циф-

ровій трансформації публічного сектору, що виступило потужним каталізатором модернізації системи регіонального управління та стимулювання економічного зростання на місцевому рівні. За даними Організації Об'єднаних Націй, у 2024 році Україна посіла 5-те місце у світі за рівнем розвитку електронних публічних послуг за компонентом Online Services Індексу e-Government, тоді як ще у 2017 році її позиція становила лише 102-ге місце [13; 14]. Цей прорив став можливим завдяки інституціалізації цифрової політики, започаткованій із створенням Міністерства цифрової трансформації у 2019 році.

Одним із основних інструментів стала цифрова екосистема «Дія», яка на початок 2024 року охоплювала понад 21,7 млн користувачів. Через мобільний застосунок надається доступ до 66 адміністративних послуг, а через веб-портал – до понад 130 [15]. Така централізована платформа забезпечила новий рівень зручності, ефективності та інклюзивності в обслуговуванні громадян, зокрема мешканців віддалених та сільських громад, для яких фізичний доступ до державних органів часто був ускладненим. Серед ключових цифрових рішень, які інтегровані у регіональне управління, також варто виділити систему міжвідомчого обміну даними «Трембіта», платформу електронних закупівель Prozorro, послуги «єМалятко», «єПідприємець» та ін. Так, цифрова держава стала важливим чинником стійкості в умовах війни: попри обстріли і ризики, уряд забезпечив безперервність надання послуг і виплат через цифрові канали, а місцева влада отримала нові інструменти для ефективного управління і комунікації з громадянами.

Важливим показником цифрової трансформації регіонів України є Індекс 2024 від Міністерства цифрової трансформації, що наочно виявив розриви та успіхи в цій сфері на субнаціональному рівні. Середнє значення Індексу по країні склало 0,497 (за шкалою 0–1). Лідерами цифровізації стали Львівська область (0,850 балів), Дніпропетровська (0,844) та Одеська (0,805) – регіони з потужним IT-сектором, урбанізовані центри, які активно впроваджують е-сервіси [16]. Високі показники тут зафіксовано за такими складовими, як проникнення базових е-послуг, розвиток інтернет-інфраструктури та наявність інституційної спроможності (посади CDO, стратегії цифровізації тощо). Натомість аутсайдерами

рейтингу стали області, що зазнали найбільших руйнувань або є віддаленими: зокрема, Миколаївська область отримала лише 0,180 бала (передостаннє місце в країні), а ще нижчим був індекс у частково окупованій Луганській (для Автономної Республіки Крим індекс взагалі не обчислювався) [16]. Різниця між лідером і найслабшим регіоном перевищує чотириразове значення, що сигналізує про цифрову нерівність на рівні областей. Ця нерівність частково корелює з фінансовою спроможністю: регіони, де вище розвиток цифрових навичок і інфраструктури, як правило, мають більшу економічну активність і доходи місцевих бюджетів. Наприклад, Львівщина – одночасно серед лідерів як за цифровим індексом, так і за обсягом бюджетних доходів (третя в країні). Натомість Миколаївщина, що суттєво постраждала від війни і відстає цифрово, продемонструвала у 2024 році падіння власних доходів і потребує підвищеної державної підтримки.

У світовій практиці рівень фіскальної децентралізації визначається за якісними та кількісними показниками, що дають змогу оцінити ступінь участі місцевих бюджетів у формуванні й використанні публічних фінансів держави. До основних індикаторів належать:

- питома вага загального обсягу видатків місцевих бюджетів у структурі публічних видатків;
- співвідношення видатків місцевих бюджетів до валового внутрішнього продукту;
- питома вага власних доходів у структурі доходів територіальних громад;
- частка міжбюджетних трансфертів, зокрема дотацій вирівнювання, у загальних доходах місцевих бюджетів [3; 4; 5].

Сукупність зазначених показників дозволяє оцінити рівень видаткової та доходної автономії місцевого самоврядування, ступінь фінансової збалансованості територіальних громад і їхню залежність від централізованих ресурсів. Високий рівень децентралізації спостерігається, коли частка місцевих видатків перевищує 45 % у структурі зведеного бюджету; середній рівень характеризується показником у межах від 30 % до 45 %, тоді як частка нижче 30 % свідчить про низький рівень фінансової автономії [5].

Динаміка основних показників фіскальної децентралізації в Україні демонструє неоднозначні тенденції (табл. 2).

Таблиця 2 – Динаміка показників фінансової децентралізації в Україні у 2015–2024 рр.

Рік	Питома вага загального обсягу видатків місцевих бюджетів у зведеному бюджеті, %	Питома вага загального обсягу видатків місцевих бюджетів до ВВП, %	Питома вага власних доходів у загальних доходах місцевих бюджетів, %	Питома вага дотацій у структурі доходів місцевих бюджетів, %
2015	41,2	14,6	33,2	16,7
2016	44,1	15,6	36,8	14,2
2017	46,9	16,4	41,1	12,6
2018	41,8	14,6	43,5	12,1
2019	37,4	13,8	45,8	10,9
2020	33,9	13,2	54,5	9,8
2021	31,8	12,9	66,8	9,3
2022	15,9	9,1	75,4	9,1
2023	18,7	9,6	71,2	10,3
2024	22,4	10,2	68,9	11,7

Джерело: сформовано автором на основі [12; 16]

Із таблиці 2 очевидним є те, що питома вага видатків місцевих бюджетів у зведеному бюджеті країни зростала у перші роки після початку реформи – з 41,2% у 2015 році до 46,9% у 2017 році, що відповідало високому рівню децентралізації за міжнародною класифікацією. Однак після 2018 року спостерігається стійке зниження цього показника, який у 2022 році досяг лише 15,9%, що свідчить про перехід України до низького рівня децентралізації у частині видатків. Така динаміка пояснюється кількома факторами: централізацією видатків на оборону та безпеку у зв'язку з воєнним станом, зниженням податкової спроможності окремих регіонів, а також змінами у механізмах фінансування соціальних програм.

Водночас за іншими показниками децентралізаційні процеси мають позитивну динаміку. Частка власних доходів територіальних громад у загальній структурі доходів місцевих бюджетів зросла з 43% у 2015 році до близько 69% у 2024 році, що свідчить про посилення фінансової самостійності місцевого рівня управління. Важливим досягненням стало стабільне зростання надходжень податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) як головного бюджетотворюючого джерела громад, що забезпечує понад половину власних доходів місцевих бюджетів. Позитивний ефект також мало розширення бази єдиного податку та розвиток цифрових інструментів адміністрування податків.

Разом із тим, зростання частки власних доходів не усунуло залежності значної кількості територіальних громад від державних дотацій. Частка міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів, незважаючи на скорочення з 83,4% у 2014 році до 26,4% у 2022 році, залишається суттєвою, особливо в громадах із низьким економічним потенціалом. В умовах воєнного стану роль трансфертів навіть посилилася через необхідність фінансування соціальних гарантій, відновлення інфраструктури та підтримки критичних сфер. Таким чином, хоча в цілому децентралізація сприяла розширенню власних фінансових ресурсів регіонів, зберігається потреба у вдосконаленні системи горизонтального вирівнювання, що дозволить уникнути надмірної диференціації у фінансовій спроможності громад.

Отже, аналіз показників фіскальної децентралізації засвідчує, що Україна пройшла важливий етап становлення фінансової автономії регіонів, проте зіткнулася з новими викликами, пов'язаними із воєнними ризиками та структурними змінами економіки. Подальший

розвиток децентралізаційної моделі потребує глибшої інтеграції цифрових інструментів управління публічними фінансами, що дозволить підвищити прозорість, ефективність і справедливість розподілу ресурсів між територіями.

Висновки. Фінансова децентралізація в Україні постала як ключовий інструмент модернізації системи публічних фінансів та підвищення спроможності регіонів до самостійного розвитку. Її запровадження забезпечило зростання ролі місцевих бюджетів у структурі публічних фінансів, формування власних джерел доходів територіальних громад та зміцнення фінансової автономії місцевого самоврядування. Поєднання фіскальної децентралізації з цифровою трансформацією державного управління стало каталізатором формування нової моделі публічного сектору, що базується на принципах прозорості, підвітності та відкритих даних. Цифровізація бюджетних процесів, впровадження систем «Трембіта» та «Дія», розвиток е-урядування сприяють підвищенню ефективності адміністрування доходів, моніторингу фінансових потоків і залученню громадян до процесів ухвалення рішень.

Водночас результати дослідження виявляють наявність суттєвих регіональних диспропорцій, що зумовлені різним рівнем податкової бази, структурою економіки та наслідками воєнних дій. Для забезпечення збалансованого розвитку необхідним є удосконалення системи міжбюджетного вирівнювання, зокрема через запровадження справедливого розподілу податку на доходи фізичних осіб за місцем проживання платників, а також підтримку фінансово вразливих територій. Особливої ваги набуває інвестиції у цифрову інфраструктуру, розвиток людського капіталу та стимулювання міжмуніципального співробітництва, яке дозволяє досягти ефекту масштабу та підвищити конкурентоспроможність регіонів.

У контексті повоєнного відновлення фінансова децентралізація має стати основою концепції «розумного відновлення», коли пріоритети спрямовуються не лише на фізичну реконструкцію, але й на створення цифрово орієнтованих, стійких та інноваційних місцевих економік. Комплексна інтеграція фінансової та цифрової децентралізації створює потенціал для формування нової архітектури державного управління, у якій саме спроможні, цифрово підготовлені громади виступатимуть ядром розвитку регіонів і драйверами зростання національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Прокопенко Н. С., Гудзь О. Є., Тимошенко А. О. Вплив фіскальної політики на розвиток соціальної сфери в Україні в євроінтеграційних умовах. *Економіка і управління*. 2018. № 3. С. 23–33.
2. Прокопенко Н. С., Фененко П. О., Тимошенко А. О. Оподаткування криптовалютного бізнесу: реалії і перспективи. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2018/3.pdf (дата звернення: 21.10.2025).
3. Bobro N., Lisova R., Parfenteva O., Dmytrovska V., Kyrylenko S. Digital transformation for cost optimisation and sustainable business operations. *European Journal of Sustainable Development*. 2025. Vol. 14, no. 2. P. 158. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2025.v14n2p158>
4. Гук О., Федевич Л., Ливдар М., Бушовська Л., Близнюк А. Оцінювання ефективності державної політики розвитку малого й середнього бізнесу: фінансовий аспект. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. № 1 (54). С. 174–187. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.1.54.2024.4265>
5. Самойленко В. В., Власенко Т. О., Мікуліна М. О. Оптимізація бізнес-процесів у цифровій економіці для підвищення конкурентоспроможності регіонів. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. (15). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14944077>
6. Koliada T. A., Prozorov Y. V. Новітні цифрові фінансові інструменти: сутність і перспективи використання при відбудові постраждалих територіальних громад України. *Problemy Ekonomiky*. 2024. № (2). С. 247–253.

7. Руденко В. В., Бей С. О. Місцеве оподаткування в умовах фінансової децентралізації в Україні. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. № (6). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14603713> (дата звернення: 21.10.2025).
8. Moroz S. Роль інструментів бюджетної політики в усуненні диспропорцій регіонального економічного розвитку. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2025. Т. 2 (16). С. 191–200. DOI: <https://doi.org/10.32750/2025-0218>
9. Міністерство фінансів України. Надходження до місцевих бюджетів у 2024 році. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_za_2024_r_do_zagalnogo_fondu_mistsevykh_biudzhativ_nadiishlo_451_mlrd_grn_na_856_mlrd_bilshe_nizh_u_2023_r-4980 (дата звернення: 01.11.2025).
10. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. Бюлетень «Децентралізація та розвиток громад». Київ, 2024. URL: <https://decentralization.gov.ua> (дата звернення: 01.11.2025).
11. Державна служба статистики України. *Регіони України 2024: статистичний збірник*. Київ : Держстат, 2025. 624 с.
12. Міністерство фінансів України. Звіт про виконання місцевих бюджетів за 2023 рік. URL: <https://mof.gov.ua> (дата звернення: 01.11.2025).
13. OECD. *Fiscal Decentralisation Database*. Paris : OECD Publishing, 2024. URL: <https://www.oecd.org/tax/federalism/fiscal-decentralisation-database.htm> (дата звернення: 01.11.2025).
14. OECD. *OECD Economic Surveys: Ukraine 2025*. Paris : OECD Publishing, 2025. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-ukraine-2025_940cee85-en/full-report/fostering-macroeconomic-stability-and-a-sustainable-recovery_24ed81a1.html (дата звернення: 01.11.2025).
15. Міністерство цифрової трансформації України. Будемо цифрову державу: у «Дії» 20 мільйонів користувачів [Електронний ресурс]. URL: <https://diia.gov.ua/news/buduyemo-cifrovu-derzhavu-u-diyi-20-miljoniv-koristuvachiv> (дата звернення: 01.11.2025).
16. Кабінет Міністрів України. Результати цифрової трансформації в регіонах України за 2024 рік [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfyro-pro-rezultaty-tsyfrovoi-transformatsii-v-rehionakh-ukrainy-za-2024-rik> (дата звернення: 01.11.2025).

References:

1. Prokopenko N. S., Gudzy O. Ye., Tymoshenko A. O. (2018) Vplyv fiskalnoi polityky na rozvytok sotsialnoi sfery v Ukraini v yevrointegratsiyniykh umovakh [The impact of fiscal policy on the development of the social sphere in Ukraine under European integration conditions]. *Ekonomika i upravlinnia – Economics and Management*, no. 3, pp. 23–33. (in Ukrainian)
2. Prokopenko N. S., Fenenko P. O., Tymoshenko A. O. (2018) Opodatkuvannia kryptovaliutnoho biznesu: realii i perspektyvy [Taxation of cryptocurrency business: realities and prospects]. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2018/3.pdf (accessed 21 October 2025). (in Ukrainian)
3. Bobro N., Lisova R., Parfentjeva O., Dmytrovska V., Kyrylenko S. (2025) Digital transformation for cost optimisation and sustainable business operations. *European Journal of Sustainable Development*, vol. 14, no. 2, pp. 158. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2025.v14n2p158>
4. Huk O., Fedevych L., Lyvdar M., Bushovska L., Blyzniuk A. (2024) Otsiniuvannia efektyvnosti derzhavnoi polityky rozvytku maloho y serednoho biznesu: finansovyi aspekt [Evaluating the effectiveness of public policy for SME development: the financial aspect]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, no. 1 (54), pp. 174–187. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.54.2024.4265>. (in Ukrainian)
5. Samoilenko V. V., Vlasenko T. O., Mikulina M. O. (2025) Optymizatsiia biznes-protsesiv u tsyfrovii ekonomitsi dlia pidvyshchennia konkurentospromozhnosti rehioniv [Optimization of business processes in the digital economy to enhance regional competitiveness]. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii – Achievements of Economics: Prospects and Innovations*, no. (15). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14944077> (in Ukrainian)
6. Koliada T. A., Prozorov Y. V. (2024) Novitni tsyfrovi finansovi instrumenty: sutnist i perspektyvy vykorystannia pry vidbudovi postrazhdalych terytorialnykh hromad Ukrainy [New digital financial instruments: essence and prospects for use in rebuilding affected Ukrainian communities]. *Problemy Ekonomiky – Problems of the Economy*, no. (2), pp. 247–253. (in Ukrainian)
7. Rudenko V. V., Bei S. O. (2024) Mistseve opodatkuvannia v umovakh finansovoi detsentralizatsii v Ukraini [Local taxation under financial decentralization in Ukraine]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk – Topical Issues of Economic Sciences*, no. (6). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14603713> (accessed 21 October 2025). (in Ukrainian)
8. Moroz S. (2025) Rol instrumentiv biudzhetnoi polityky v usunnenni dysproportsii rehionalnogo ekonomichnogo rozvytku [The role of budget policy instruments in eliminating disparities of regional economic development]. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal ekonomichnykh ta finansovykh innovatsii – European Scientific Journal of Economic and Financial Innovations*, vol. 2 (16), pp. 191–200. DOI: <https://doi.org/10.32750/2025-0218> (in Ukrainian)
9. Ministry of Finance of Ukraine (2024) Nadkhodzhennia do mistsevykh biudzhativ u 2024 rotsi [Revenues to local budgets in 2024]. Available at: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_za_2024_r_do_zagalnogo_fondu_mistsevykh_biudzhativ_nadiishlo_451_mlrd_grn_na_856_mlrd_bilshe_nizh_u_2023_r-4980 (accessed 1 November 2025). (in Ukrainian)
10. Ministry for Communities, Territories and Infrastructure Development of Ukraine (2024) Biuletyn “Detsentralizatsiia ta rozvytok hromad” [Bulletin “Decentralization and Community Development”]. Kyiv. Available at: <https://decentralization.gov.ua> (accessed 1 November 2025). (in Ukrainian)
11. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2025) Rehiony Ukrainy 2024: statystychnyi zbirnyk [Regions of Ukraine 2024: Statistical Yearbook]. Kyiv: Derzhstat Ukrainy. (in Ukrainian)
12. Ministry of Finance of Ukraine (2025) Zvit pro vykonannia mistsevykh biudzhativ za 2023 rik [Report on the execution of local budgets for 2023]. Available at: <https://mof.gov.ua> (accessed 1 November 2025). (in Ukrainian)
13. OECD (2024) *Fiscal Decentralisation Database*. Paris: OECD Publishing. Available at: <https://www.oecd.org/tax/federalism/fiscal-decentralisation-database.htm> (accessed 1 November 2025).
14. OECD (2025) *OECD Economic Surveys: Ukraine 2025*. Paris: OECD Publishing. Available at: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-ukraine-2025_940cee85-en/full-report/fostering-macroeconomic-stability-and-a-sustainable-recovery_24ed81a1.html (accessed 1 November 2025).
15. Ministry of Digital Transformation of Ukraine (2024) Buduiemo tsyfrovu derzhavu: u “Dii” 20 milioniv korystuvachiv [Building a digital state: 20 million users in Diia]. Available at: <https://diia.gov.ua/news/buduyemo-cifrovu-derzhavu-u-diyi-20-miljoniv-koristuvachiv> (accessed 1 November 2025). (in Ukrainian)

16. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024) Rezultaty tsyfrovoyi transformatsii v rehionakh Ukrainy za 2024 rik [Results of digital transformation in Ukrainian regions for 2024]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/mintsyfry-pro-rezultaty-tsifrovoyi-transformatsii-v-rehionakh-ukrainy-za-2024-rik> (accessed 1 November 2025). (in Ukrainian)

Andriy Tymoshenko

Private Higher Education Establishment "European University"

FINANCIAL DECENTRALIZATION AS A TOOL FOR REGIONAL DEVELOPMENT IN THE DIGITAL ECONOMY

The article examines financial decentralization as an important tool for regional development in Ukraine in the context of the formation of a digital economy. It reveals the content and consequences of the reforms initiated after 2014, which led to a significant redistribution of financial powers between the central and local levels of government. It has been established that the introduction of financial decentralization has contributed to strengthening the revenue base of local communities, expanding their opportunities to generate their own financial resources, and implementing local development programs. At the same time, it was found that some communities remain highly dependent on state subsidies and grants, which indicates the existence of interregional disparities in budgetary capacity and uneven socio-economic development. It is emphasized that a number of regions have a limited tax base, while a significant share of the country's public resources is generated in more economically active regions, which exacerbates territorial fiscal asymmetry. Particular attention is paid to combining the processes of financial decentralization with the digital transformation of the public sector, which ensures a new quality of local finance management. It has been determined that digitalization has become an important factor in the modernization of the regional management system, contributing to increased transparency, accountability, and efficiency in the use of budget resources. It has been substantiated that digital technologies contribute to increasing the financial independence of communities, facilitate accounting, monitoring, and forecasting of revenues, and create the conditions for decision-making based on reliable data. It is concluded that financial decentralization in Ukraine has become a catalyst for the formation of an effective model of regional governance focused on enhancing the capacity of local communities and ensuring sustainable regional development. At the same time, further progress in this area requires improving horizontal and vertical equalization mechanisms, reforming the system for allocating personal income tax revenues based on the taxpayer's place of residence, expanding the local tax base, and more actively introducing digital technologies for managing budgetary processes.

Keywords: financial decentralization, regional development, local budgets, digitalization, digital economy, budgetary capacity, post-war reconstruction.

JEL classification: E42, E69, F37, G20, G28, H72, H79

Стаття надійшла: 06.11.2025

Стаття прийнята: 25.11.2025

Стаття опублікована: 30.12.2025